

neniom ~as Z; *kion* ~as (neniel utilas) nun tro malfruaĵ plendoj ? Z al fiŝ' kuirita akvo ne ~as Z (kiam oni estas perdita, ~o ne plu utilas); (f) la cirkonstancoj ~is min; la silento multe ~as la medilon. Kp AKCELI, FAVORI, PROGRESIGI. ~I al si. Trovi rimedon por eliri per propraj fortoj el embarasa situacio: *ed en fremda lando li al si ~as*; kiamaniere ~os al si la sinjorino en la mondo ? Z ne scii ~i al si (resti en senelira situacio); ~i al si per io Z (uzi ion por sin ~i). ~anto, ~isto. Tiu, kiu ~as alian, sed ne anstataŭas. ~o. Ago de ~anto: *ne rifuzu al mi vian ~on B*; kriu ~on, pro ~o; peti ~on de iu; serĉi ~on de iu, ĉe iu. ~a. ~anta, donanta ~on en okazo de bezono: ~a mono, trupo, lingvo. ~e. Laŭ ~a maniero: *ĉe lia alvoko, ni kuris ~e* (por ~i) al li; la vento blovas ~e (favore). ~ema. Volonte ~anta (Kp KOMPLEZEMA). ~ilo. Rimedo por ~i: *esp-o estas bona ~ilo por la lernado de la naciaj lingvoj. Kun~i* (tr). Kunlabori, doni ~on en komuna afero: *kun~i ion*, por io, kun iu; *kun~anto* por la kompilo de vortaro (Kp KONTRIBUI, KONTINGENTI, KOTIZI). Mal~i (tr). 1 (iu) Malfaciligi ies agadon per diversaj kontraŭaĵoj: *pardonu, eble mi mal~as vin ? la policano diris al li, ke li mal~as la pasantojn B*; *renversita aŭtomobilo mal~is la cirkuladon*. Kp EMBARASI, ĜENI, MALOPORTUNI, TEDI. 2 (io) Malfaciligi aŭ malebligii ion: *la varmego mal~is, ke mi finu la laboron*; *nenio mal~as, ke...*; *bruo mal~as la aŭdadon*; *lia foriro neniom mal~as la traktadojn*; *la netuŝebleco de la Fundamento ne mal~as al la lingvo perfektigadi Z*; *la nokto mal~as nin vidi Z*. Kp BARI, KONTRAŬI, BRIDI, ĜENI, SUFOKI, ESTINGI, HALTIGI. Mal~o. Malfaciligo, malfacilaĵo: *multaj mal~oj rezultas el la lingva diverseco*; *meti al iu mal~ojn sur la vojo(n)* (Kp BARO, BASTONO, TRABO, DORNO, TUBERO). Mal~a. Malfaciliga, ĝenanta: *en nia agema tempo la poezio estas preskaŭ mal~a Z*. Sen~a. 1 Kvalifikas iun, al kiu mankas ~o: *sen~aj k sensaĝaj bestoj Z*; *stari sen~e*. 2 Kvalifikas ion, kion oni ne povas plibonigi; neriparebla: *tio okazis el simpla, sen~a neceseco Z*.

helvelo ☞ G. de ~acoj (*helvella*).

hematito ☆. Tre ofta mineralo, ruĝa oksido de fero, ekzistanta en multaj varioj k specoj, de belaj kristaloj ĝis grajnetaj masoj.

hemerokal(id)o ☞ G. de liliacoj, planto rimarkinda pro belo de siaj floroj (*hemerocallis*).

hemlono ☞. Speco de sovaĝa azeno vivanta en Okcidenta Azio: *~o estas transira besto inter la azeno k ĉevalo (equus hemionus)*.

hemipteroj ☞. Ordo de suĉinsektoj kun du paroj da flugiloj, kies ekstera paro estas ofte korneca. ~a. Apartenanta al ~oj.

hemisfero (Sc) plej ofte ☞. 1 Ĉiu el la duonpartoj de sfero (= duonsfero). 2 Ĉiu el la du partoj de la tero dividitaj per la ekvatoro. 3 Ĉiu el la du partoj de la ĉiela sfero dividita per la ekvatora ebena. ~a. Havanta formon de ~o.

hemoglobino ☞. Ruĝa substanco troviganta en la sango: *oksidigo de la ~o en la pulmoj regeneras la sangon*.

hemoragio ☞. Sangelfluo, sangado. ~a. Karakterizata per ~o.

hemoroidoj ☞. Vejnaj varikoj de l'anuso, kiuj sangadas. ~a. 1 Rilata al ~oj. 2 Havanta formon de ~oj.

heni (ntr). Bleki kiel ĉevalo.

* **Hepato**. Granda glando, kiu produktas galon k glikozon: *ĉe la homo la ~o troviĝas en la supera parto de la dekstra flanko de la abdomeno*; *oleo el ~o de moruo*. ~aĵo (Ku). ~o de iuj bestoj uzata kiel nutraĵo: *~aĵo de bovido*; *gras~aĵo* (~o de ansero aŭ anaso, tre grasigita per speciala nutraĵo k plena senmoveco); *pasteĉo de gras~aĵo*.

hepatiko ☞. Speco de anemono el la fam. de ranunkolacoj (*anemone hepatica*).

herakleo ☞. G. de umbelacoj (*heracleum*).

heraldiko Z. Scienco pri blazono.

* **Herbo**. Mola vegetaĵo, kies aeraĵ partoj restas ĉiam verdaj k mortas ĉiun jaron: *tritiko, aveno, rizo, plantago, petroselo, laktuko estas ~oj*; *malbona ~o froston ne timas Z*; *medicinaĵ ~oj*; *~oriĉaj pasteĵoj*; *~omang(ant)aj bestoj*. ~aĉo. Malbona ~o, malutila por la kulturado. ~aro, ~eĵo. Loko, kie kreskas